

Právna regulácia umelej inteligencie (perspektívy a výzvy)

Pintérová, D.*

PINTÉROVÁ, D.: Právna regulácia umelej inteligencie (perspektívy a výzvy). Právny obzor, 107, 2024, č. 4, s. 361 – 383. <https://doi.org/10.31577/pravnyobzor.2024.4.02>

Law Regulation of Artificial Intelligence (Perspectives and Challenges). Artificial Intelligence (AI) has witnessed exponential growth in recent years, transforming industries, economies, and societies at an unprecedented pace. As AI technologies continue to advance, concerns about their ethical and legal implications have become increasingly prominent. The law regulation of AI is evolving area. Regulators face a number of challenges in developing and implementing effective regulatory frameworks. One of the key challenges is developing a regulatory framework that can keep pace with the rapid pace of innovation in AI. Another challenge is ensuring that AI is used in a way that is ethical and responsible, and that protects human rights and values. However, there is a growing consensus that some form of regulation is necessary to ensure that AI is used in a safe and responsible manner.

Key words: artificial intelligence, law-making, challenges, perspectives

Úvod

Umelá inteligencia (AI) podľa štúdie spoločnosti PwC prinesie do roku 2030 zvýšenie HDP vo svete v priemere o 14 %.¹ Pre Európu by využívanie umelej inteligencie malo priniesť viac ako 20 % HDP, čo je v prepočte takmer 2,25 bilióna eur. Najväčšie zisky z umelej inteligencie pravdepodobne dosiahne Čína, a to zvýšenie na 26 % HDP v roku 2030.²

Hamletovská otázka v nadväznosti na právnu úpravu umelej inteligencie (ďalej aj ako „AI“) pre zákonodarcov znie: „Regulovať alebo neregulovať?“³ Názory na reguláciu AI sa u rôznych zainteresovaných strán líšia.⁴ Na jednej strane zástancovia tvrdia, že právna regulácia je nevyhnutná na ochranu ľudských práv, súkromia a bezpečnosti. Na druhej strane, zástancovia prístupu *laissez-faire* tvrdia, že nadmerná regulácia môže po-

---

* JUDr. Mgr. Dominika Pintérová, PhD., Katedra obchodného práva a hospodárskeho práva, Právnická fakulta UK v Bratislave.

¹ PwC: Sizing the prize What's the real value of AI for your business and how can you capitalise? 2017. p. 1,3. [online]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/analytics/assets/pwc-ai-analysis-sizing-the-prize-report.pdf>.

² PwC: Sizing the prize What's the real value of AI for your business and how can you capitalise? 2017. p. 7. [online]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/analytics/assets/pwc-ai-analysis-sizing-the-prize-report.pdf>.

³ Regulácia ako taká môže mať mnoho rôznych foriem: zákony a vyhlášky, samoregulácia, regulácia trhu alebo sociálna regulácia a tak ďalej. V našom článku sa zameriame najmä na právnu reguláciu prostredníctvom zákonov, nariadení, odporúčaní, princípov a pod.

⁴ Pojem zainteresované strany označuje všetky subjekty, ktoré vykonávajú výskum umelej inteligencie, vyvíjajú ju, navrhujú, zavádzajú alebo používajú, ako aj subjekty, ktoré sú (priamo alebo nepriamo) dotknuté umelou inteligenciou – okrem iného vrátane spoločností, organizácií, výskumných pracovníkov, verejných služieb, inštitúcií, organizácií občianskej spoločnosti, vlád, regulačných orgánov, sociálnych partnerov, jednotlivcov, občanov, pracovníkov a spotrebiteľov.

tláčať inovácie a brániť potenciálnym výhodám AI.⁵ Dosiahnutie správnej rovnováhy medzi reguláciou predstavujúcou ochranu záujmov spoločnosti a inováciami je podľa nášho názoru rozhodujúce na využitie potenciálu AI a zároveň zmiernenie jej rizík pre spoločnosť. Daná rovnováha je nevyhnutná pre formovanie budúcnosti AI spôsobom, ktorý maximalizuje jej výhody a zároveň zmierňuje potenciálne riziká. Právna úprava, ktorá dokáže primerane vyvážiť tieto potreby a zaviesť právnu istotu pre zainteresované strany, by mohla nielen zabezpečiť dôveru v technológiu AI, ale aj uľahčiť jej zavádzanie – a tým podporiť konkurencieschopnosť krajín.⁶

Hlavným prostriedkom na dosiahnutie rovnováhy a vytvorenie súdržného a účinného právneho rámca pre AI je medzinárodná spolupráca a neustály dialóg medzi zainteresovanými stranami. Krajiny a regióny sa však líšia vo svojich prístupoch, čo vedie k potenciálnym konfliktom a fragmentácii právnych predpisov na regionálnej, národnej, medzinárodnej a nadnárodnej úrovni. Cezhraničná harmonizácia predpisov o umelej inteligencii môže byť základným aspektom riešenia tejto globálnej výzvy, ktorý by zabezpečil, že systémy umelej inteligencie možno vyvíjať, používať, kontrolovať a efektívne riadiť. V súčasnosti rastie konsenzus, že na zabezpečenie bezpečného a zodpovedného používania AI je potrebná určitá forma právnej regulácie AI.⁷ Na základe uvedeného sa domnievame, že kľúčová otázka znie: *Či a ako by mala byť umelá inteligencia regulovaná?*⁸ Nemenej dôležitou je tiež otázka: *Aké sú hlavné výzvy pre jej právnu úpravu de lege ferenda?*

1. Identifikácia výziev pre zákonodarcov v rámci právnej regulácie AI

Právna úprava AI predstavuje niekoľko výziev v dôsledku rýchleho pokroku v technológii a rôznych prístupov k regulácii umelej inteligencie, ktoré sťažujú vytvorenie jasných a účinných právnych rámcov jej regulácie. Za najkľúčovejšie výzvy identifikujeme nasledujúce:

⁵ Podobne HODÁS, M. Autonómne doručovacie roboty (regulácia potenciálne disruptívnej technológie). In *Právny obzor*. Roč. 105, 2022, č. 3, s. 237. „Prilíšná regulácia má v tomto kontexte potenciál „zabiť“ vývoj technológie už v zárodku. Nedostatočná regulácia zároveň znamená potenciál pre ohrozenie hodnôt, ktoré má verejnomocenský regulátor chrániť.“ [online]. Dostupné na: <https://doi.org/10.31577/pravnyobzor.2022.3.04>

⁶ SMUHA, A. N. From a ‘race to AI’ to a ‘race to AI regulation’: regulatory competition for artificial intelligence, *Law, Innovation and Technology*, Vol. 13, No. 1, 2021, p. 59. [online]. Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/17579961.2021.1898300?needAccess=true> alebo <https://doi.org/10.1080/17579961.2021.1898300>.

⁷ Napríklad Elon Musk v rozhovore na MIT 2014 AeroAstro Centennial Symposium naznačil, že v prípade umelej inteligencie by mohla byť rozumná určitá regulácia: „Myslím si, že by sme si mali dávať veľký pozor na umelú inteligenciu. Ak by som mal uhádnuť, čo je našou najväčšou existenčnou hrozbou, je to pravdepodobne toto. ... stále viac sa prikláňam k názoru, že by mal byť regulačný dohľad, možno na národnej a medzinárodnej úrovni...“ GRAEF, A., MUSK, E. We Are “Summoning a Demon” with Artificial Intelligence, UPI. 27.10.2014. [online]. Dostupné na:

http://www.upi.com/Business_News/2014/10/27/ElonMusk-We-are-summoning-a-demon-with-artificial-intelligence/4191414407652/.

⁸ KRITIKOS, M. Artificial Intelligence ante portas: Legal & ethical reflections, 2019, p. 1. [online]. Dostupné na:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/634427/EPRS_BRI\(2019\)634427_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/634427/EPRS_BRI(2019)634427_EN.pdf).

1. *Definícia AI*: Nedostatok všeobecne akceptovanej definície AI sťažuje vytváranie právnych úprav, ktoré by zahŕňali celé spektrum technológií a aplikácií AI.⁹ Táto nejednoznačnosť môže viesť k regulačným medzerám a nezrovnalostiam.¹⁰
2. *Rýchly technologický pokrok*: Tempo vývoja AI je rýchle, čo sťažuje zákonodarcom a regulačným orgánom držať krok. Legislatíva môže rýchlo zastarať, keď sa objavia nové technológie AI. Účinná regulácia by pritom mala maximalizovať verejný prospech AI pre spoločnosť a zároveň minimalizovať riziká. Technológie AI sa však stále vyvíjajú, takže je ťažké vedieť alebo predvídať, aké budúce riziká alebo výhody môžu vzniknúť. Tieto druhy neznámych premenných sťažujú reguláciu AI tradičnými zákonmi a nariadeniami.¹¹
3. *Nedostatok medzinárodného konsenzu*: Rôznorodosť úpravy technológií AI potvrdzujú predovšetkým vnútroštátne zákony a národné stratégie týkajúce sa AI, ktorých obsah závisí od významu a rozvoja AI technológií v konkrétnom štáte. Vo všeobecnosti možno uviesť, že takéto predpisy upravujú hlavne čiastkové spôsoby a podmienky komerčného využívania AI technológií civilného charakteru. Systémy umelej inteligencie často fungujú cez medzinárodné hranice, čo môže spôsobiť, že ak takéto technológie po čase prekročia hranice jednotlivých štátov, na území iného štátu môžu byť konfrontované s odlišnou vnútroštátnou úpravou. Rôzne regulačné prístupy môžu vytvárať výzvy pre medzinárodné podniky a organizácie, najmä to môže viesť k situáciám, keď spoločnosti presúvajú svoje činnosti do jurisdikcií s menej prísnyimi predpismi AI. Je preto potrebná medzinárodná spolupráca a harmonizácia predpisov o umelej inteligencii na vytvorenie konzistentných noriem a predpisov.
4. *Interdisciplinárny charakter*: Umelá inteligencia je komplexná a interdisciplinárna oblasť zahŕňajúca prvky informatiky, etiky, práva a ďalších. Regulačné orgány potrebujú pochopenie fungovania danej technológie, aby mohli vyvinúť účinné predpisy, čo môže byť náročné vzhľadom na jej mnohostrannú povahu.¹²
5. *Etické otázky*: Určenie toho, čo je etické pri vývoji a používaní AI, je subjektívne a môže sa líšiť v rôznych kultúrach a spoločnostiach. Vyváženie inovácií s etickými úvahami predstavuje pre zákonodarcov značnú výzvu. Napríklad Európska komisia požaduje, aby bol etický rámec zohľadnený pri navrhovaní nových prvkov umelej inteligencie, ktorej hlavným znakom by mala byť dôveryhodnosť. Odporúčania v tomto smere vypracovala expertná skupina pre umelú inteligenciu zriadená Európskou komisiou v máji 2018 (*High Level Expert Group on Artificial Intelligence*).

⁹ O'SHAUGHNESSY, M. One of the Biggest Problems in Regulating AI Is Agreeing on a Definition. 06.10.2022. [online]. Dostupné na: <https://carnegieendowment.org/2022/10/06/one-of-biggest-problems-in-regulating-ai-is-agreeing-on-definition-pub-88100>.

¹⁰ RUSSELL, S., NORVIG, P. *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. Prentice Hall, 4rd edition, Pearson Education Limited, 2022, p. 19 – 23.

¹¹ SUNDAR, S. S., SCHMIT, C., VILLASENOR, J. Audits, 'soft laws' and 'automation bias': 3 experts break down what it could take to regulate AI and how hard it will be. 03.04.2023. [online]. Dostupné na: <https://fortune.com/2023/04/03/how-to-regulate-ai-challenges-three-experts/>.

¹² HADFIELD, G., CLARK, J. Regulatory Markets: The Future of AI Governance. arXiv preprint arXiv:2304.04914, 2023, p. 2. [online]. Dostupné na: <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/2304/2304.04914.pdf>.

Zameranie na etickú umelú inteligenciu preberajú do národných stratégií postupne aj jednotlivé členské krajiny EÚ.

6. *Zaujatost' a spravodlivosť*: Výstupy umelej inteligencie veľmi úzko súvisia s tým, ako je navrhnutá a akými údajmi je „kŕmená“. Jej dizajn aj vstupné údaje môžu byť úmyselne alebo neúmyselne skreslené. Pri vytváraní algoritmu môžu byť vynechané dôležité súčasti, v dôsledku čoho môžu udržiavať alebo zosilňovať existujúce predsudky v spoločnosti, čo vedie k diskriminačným a zaujatým výsledkom.¹³ Napríklad, ak sa údaje určené na výcvik vyznačujú zaujatost'ou (čiže nie sú dostatočne vyvážené alebo inkluzívne), systém umelej inteligencie vycvičený na základe týchto údajov nebude môcť správne zovšeobecňovať a pravdepodobne bude prijímať zaujaté rozhodnutia, ktoré môžu uprednostňovať niektoré skupiny pred inými.¹⁴ Regulácia by mala na tento problém reagovať podporou spravodlivosti a nediskriminácie pri vývoji, tréningu a zavádzaní AI.
7. *Transparentnosť¹⁵ a vysvetliteľnosť*: Mnohé algoritmy AI fungujú ako „čierne skrinky“, takže je ťažké pochopiť, ako fungujú a dosahujú konkrétne rozhodnutia. V týchto prípadoch môžu byť potrebné iné opatrenia súvisiace s vysvetliteľnosťou (napr. vysledovateľnosť, kontrolovateľnosť a transparentná komunikácia o schopnostiach systému) za predpokladu, že systém ako celok rešpektuje základné práva.¹⁶ Regulačné orgány musia nájsť spôsoby, ako zabezpečiť transparentnosť a vyžadovať vysvetlenia pre rozhodnutia založené na AI, najmä v citlivých oblastiach, ako sú zdravotná starostlivosť a financie. Existuje pritom niekoľko dôvodov, prečo je transparentnosť

¹³ BRYNJOLFSSON, E., MCAFEE, A. *Artificial Intelligence: The Insights You Need from Harvard Business Review*. Harvard Business School Publishing Corporation, 2019, p. 21.

¹⁴ Expertná skupina na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu (HLEG AI) (2019). Vymedzenie pojmu umelej inteligencie: hlavné schopnosti a disciplíny. Správa pre Európsku komisiu, 08.04.2019. Brusel: Európska komisia, s. 6. [online]. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

¹⁵ FELZMAN, H., VILLARONGA, E. F., LUTZ, Ch., LARRIEUX, A.T. Transparency you can trust: Transparency requirements for artificial intelligence between legal norms and contextual concerns. *Big Data & Society*, 6(1). 2019. p. 1 – 2 [online]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/2053951719860542>.

So vzostupom AI sa stala transparentnosť kľúčovou témou, systémy AI môžu byť založené buď na potenciálnej, alebo spätnej transparentnosti:

- *Potenciálna transparentnosť* informuje používateľov o spracovaní údajov a fungovaní AI vopred. Popisuje, ako AI systém prijíma rozhodnutia vo všeobecnosti. To môže zahŕňať informácie o údajoch, ktoré boli použité na tréning systému AI, ako aj o algoritme, ktorý systém AI používa na prijímanie rozhodnutí.
- *Spätná transparentnosť*, na druhej strane, odkazuje na *post hoc* vysvetlenia. Prezrádza pre konkrétny prípad, ako a prečo sa dospelo k určitému rozhodnutiu, popis spracovania údajov krok za krokom. Spätná transparentnosť zahŕňa pojem kontrolovateľnosť a vysvetliteľnosť. Aby mal algoritmickeý rozhodovací systém retrospektívnu transparentnosť, človek by mal mať možnosť kontrolovať jeho „vnútorné“ rozhodnutie pochopiť štruktúru a systém hodnotenia premis v rámci systému a v konečnom dôsledku vysvetliť rozhodnutie.

¹⁶ Expertná skupina na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu (HLEG AI) (2019). Vymedzenie pojmu umelej inteligencie: hlavné schopnosti a disciplíny. Správa pre Európsku komisiu, 08.04.2019. Brusel : Európska komisia, s. 6. [online]. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

AI dôležitá:

- *Dôvera*: Transparentnosť AI môže pomôcť používateľom dôverovať systémom AI. Keď používatelia vedia, ako fungujú systémy AI, je menej pravdepodobné, že budú mať obavy z jej používania a rozhodovania.
  - *Zodpovednosť*: Transparentnosť AI môže pomôcť zabezpečiť, aby systémy AI boli zodpovedné. Keď používatelia vedia, ako systémy AI prijímajú rozhodnutia, môžu byť lepšie pripravení na zodpovednosť.
  - *Porozumenie*: Transparentnosť AI môže pomôcť používateľom lepšie pochopiť, ako systémy AI fungujú. To môže byť užitočné pre výrobcov, ktorí sa snažia zlepšiť systémy AI, ako aj pre používateľov, ktorí sa snažia lepšie pochopiť, ako systémy AI fungujú a rozhodujú.
8. *Zodpovednosť za škodu*: Otázka ako zabezpečiť, aby činnosť systémov umelej inteligencie bola transparentná, je úzko spätá s diskusiou o rozdelení zodpovednosti v kontexte AI. Určenie zodpovednosti v prípade nehôd alebo škôd súvisiacich s AI je náročné. Autonómny a nepredvídateľný charakter fungovania systémov AI vedie k otázkam o príčinnej súvislosti, *vis maior* a pod. Kto bude niesť zodpovednosť, keď AI aplikácia spôsobí fyzickú alebo morálnu ujmu? Kto bude zodpovedný, ak systém AI navrhne plán, ktorý poškodzuje výrobcu alebo tých aktérov, ktorí nakoniec implementujú algoritmy? Je možné žalovať algoritmus AI za nesprávne konanie?¹⁷ Otázky o tom, kto je zodpovedný – vývojári, používatelia alebo samotná AI – by sa mali riešiť v právnych predpisoch.¹⁸
9. *Súkromie a ochrana údajov*: Systémy umelej inteligencie sa často spoliehajú na obrovské množstvo osobných údajov, čo vyvoláva obavy o súkromie a ochranu údajov. Systémy umelej inteligencie musia zaručovať ochranu súkromia a údajov počas celého životného cyklu systému. Patria sem informácie, ktoré pôvodne poskytol používateľ, ako aj informácie, ktoré o používateľovi vznikli v priebehu jeho komunikácie so systémom (napr. výstupy, ktoré systém umelej inteligencie vytvoril v súvislosti s konkrétnymi používateľmi, alebo spôsob, akým používatelia reagovali na konkrétne odporúčania). Predpisy by mali riešiť, ako systémy AI zhromažďujú, používajú a ukládajú údaje, aby sa zabezpečilo dodržiavanie práv jednotlivcov na súkromie. Napríklad v EÚ je v tejto súvislosti najmä potrebné zabezpečiť súlad s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov – GDPR).
10. *Dosahy na zamestnanosť*: Vznik nových technológií – od elektrickej energie po internet – odjakživa menil povahu práce. Široké zavádzanie AI má potenciál narušiť tradičné trhy práce, čo môže viesť k nezamestnanosti v určitých sektoroch. AI má

¹⁷ KRITIKOS, M. Artificial Intelligence ante portas: Legal & ethical reflections, 2019, p. 3. [online]. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/634427/EPRS_BRI\(2019\)634427_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/634427/EPRS_BRI(2019)634427_EN.pdf).

¹⁸ SCHERER, M. U. Regulating Artificial Intelligence Systems: Risks, Challenges, Competencies, and Strategies. Harvard Journal of Law & Technology. Roč. 29, 2016, č. 2, p. 356. [online]. Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2609777.

potenciál vykonávať niektoré úlohy vykonávané ľuďmi, na druhej strane aj pomôže vytvoriť nové a lepšie pracovné miesta, na ktoré však bude potrebná vyššia kvalifikácia. V konečnom dôsledku tak technológie AI pomáhajú zlepšovať schopnosti ľudí a robíť ich produktívnejšími.¹⁹ Právne rámce by mali riešiť sociálno-ekonomický vplyv AI na pracovnú silu.

Riešenie týchto výziev si vyžaduje mnohostranný prístup zahŕňajúci spoluprácu medzi vládami, priemyslom, akademickou obcou a občianskou spoločnosťou. Podporovaním otvoreného dialógu, zdieľaním vedomostí a vývojom politik založených na dôkazoch môžeme pracovať na regulačnom rámci, ktorý podporuje zodpovedný vývoj a zavádzanie AI a zároveň zabezpečuje ochranu ľudských práv a spoločenských hodnôt.

2. Čo je umelá inteligencia?

Umelá inteligencia je už realitou a súčasťou našich životov, ktorú využívame denne, napr. na jazykové preklady, organizovanie nášho pracovného dňa, blokovanie e-mailových spamov a pod. Čo všetko však môžeme charakterizovať ako AI optikou jej vlastností a metód, ktoré používa? Kľúčové schopnosti systémov AI sú *vnímanie prostredia* (inými slovami zachytávanie a spracovanie informácií o ňom), *uvažovanie* a *rozhodovanie* (t. j. schopnosť logickej inferencie, ktorú je možné naprogramovať), ktoré sú úzko prepojené so schopnosťou *učenia* (na čo je potrebné dostatočné množstvo dát a výpočtový výkon). Všeobecne možno povedať, že metódy AI možno zoskupiť do dvoch hlavných skupín, ktoré sa zaoberajú schopnosťou uvažovania a rozhodovania na jednej strane a učenia sa na strane druhej:

1. *Uvažovanie a rozhodovanie*: do tejto skupiny patria metódy na reprezentáciu a odvodzovanie znalostí, plánovanie, rozvrhovanie, vyhľadávanie a optimalizácia.

2. *Učenie*: zahŕňa metódy strojového učenia vrátane neurónových sietí, hlbokého učenia a mnohé ďalšie prístupy k strojovému učeniu.²⁰

AI zahŕňa širokú škálu techník²¹ zameraných na vytváranie inteligentných systémov, napríklad *strojové učenie* (*machine learning*, *deep learning*) sa špecializuje na vývoj algoritmov, ktoré sa učia z údajov vytvárať predpovede alebo rozhodnutia, *generatívna AI* (napr. *ChatGPT*²²) využíva strojové učenie na generovanie originálneho a realistického

¹⁹ RUSSELL, S., NORVIG, P. *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. Prentice Hall, 4rd edition, Pearson Education Limited 2022, p. 49 – 50.

²⁰ Expertná skupina na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu (HLEG AI) (2019). *Vymedzenie pojmu umelej inteligencie: hlavné schopnosti a disciplíny*. Správa pre Európsku komisiu, 08.04.2019. Brusel: Európska komisia, s. 3. [online]. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

²¹ SMUHA, A. N. From a 'race to AI' to a 'race to AI regulation': regulatory competition for artificial intelligence, *Law, Innovation and Technology*. Vol. 13, no. 1, 2021, p. 63. „*Malo by sa tiež objasniť, že neexistuje nič také ako 'AI', ale že pod tento jednotný zastrešujúci pojem sa pripisuje mnoho rôznych techník a aplikácií.*“ [online]. Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/17579961.2021.1898300?needAccess=true> alebo <https://doi.org/10.1080/17579961.2021.1898300>.

²² ChatGPT využíva algoritmus hlbokého učenia založený na transformátore. Algoritmus využíva rozsiahly predtrénovaný jazykový model, ktorý sa učí z obrovského množstva textových údajov, aby generoval reakcie podobné ľuďom.

obsahu. Proces používania tejto technológie a jej algoritmov sa využíva na analýzu údajov, zisťovanie vzorov alebo generovanie odporúčaní na podporu rozhodovania. Na základe uvedeného by sme pre mohli zovšeobecniť, že AI predstavuje systémy, ktoré fungujú spôsobom podobným ľudskej inteligencii, v dôsledku čoho takéto systémy prostredníctvom analýzy okolitého prostredia rozumejú ľudskej reči a sú schopné riešiť problémy a prijímať rozhodnutia, učiť sa z nadobudnutých skúseností, adaptovať sa a zlepšovať. Prítom si treba uvedomiť, že systémy založené na AI môžu mať výlučne softvérový charakter a pôsobiť vo virtuálnom svete (napr. hlasový asistent, vyhľadávače, systémy rozpoznávania reči a tváre) alebo môžu byť zabudované do hardvérových zariadení (napr. pokročilé roboty, autonómne vozidlá, drony alebo aplikácie internetu vecí). V uvedených príkladoch použitia ide často o určitú časť komplexnejšieho systému, ktorý využíva jednu alebo viac metód umelej inteligencie.

V rámci kategorizácie AI z pohľadu participácie človeka existujú štyri druhy umelej inteligencie:

1. *Automatizovaná inteligencia*: Automatizácia manuálnych/kognitívnych a rutinných/nerutinných úloh.
2. *Asistovaná inteligencia*: Pomáha ľuďom vykonávať úlohy rýchlejšie a lepšie.
3. *Rozšírená inteligencia*: Pomáha ľuďom robiť lepšie rozhodnutia prostredníctvom prediktívnej alebo preskriptívnej analytiky na odporúčanie alternatív.
4. *Autonómna inteligencia*: Automatizácia rozhodovacích procesov bez zásahu človeka prostredníctvom použitia preskriptívnej alebo prediktívnej analýzy na automatizáciu rozhodovacieho procesu.²³

3. Problematika právnej definície umelej inteligencie

Napriek danému popisu AI je nevyhnutné konštatovať, že umelá inteligencia je ťažko definovateľná.²⁴ Dôvodom uvedeného je skutočnosť, že samotné definície AI sa rôznia a menia v závislosti od subjektov, ktoré ich prinášajú, resp. potrieb, na ktoré mali byť použité prakticky už od r. 1956, keď bol tento pojem použitý prvýkrát v rámci Dartmouthského letného výskumného projektu o umelej inteligencii, ktorého účastníci skúmali, ako pracuje ľudský mozog, a na základe takýchto údajov sa pokúsili vytvoriť vyspelejšie počítače.²⁵ Keďže neexistuje právny a politický konsenzus o tom, čo je AI, v Európe a na celom svete sa objavilo množstvo definícií, ktoré sú buď príliš inkluzívne, alebo príliš špecifické pre konkrétny sektor.²⁶

²³ PwC: Sizing the prize What's the real value of AI for your business and how can you capitalise? 2017. p. 2. [online]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/analytics/assets/pwc-ai-analysis-sizing-the-prize-report.pdf>.

²⁴ MCCARTHY, J. What is Artificial Intelligence? 2007, p. 2 – 3. [online]. Dostupné na: <http://www-formal.stanford.edu/jmc/whatisai.pdf>.

²⁵ RUSSELL, S., NORVIG, P. *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. Prentice Hall, 4rd edition, Pearson Education Limited, 2022, p. 36.

²⁶ KRITIKOS, M. Artificial Intelligence ante portas: Legal & ethical reflections, 2019, p. 2. [online]. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/634427/EPRS_BRI\(2019\)634427_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/634427/EPRS_BRI(2019)634427_EN.pdf).

Za najväčšiu výzvu právnej regulácie AI tak považujeme otázku legálnej definície samotnej umelej inteligencie, pretože keď chcú zákonodarcovia regulovať AI, musia najprv definovať, čo AI je. Z právnej úpravy definície AI musia byť súdy schopné presne určiť, či konkrétnu technológiu zákon považuje za AI alebo nie. Súhlasíme s názorom prof. Klučka, že „nedostatok definície brzdí ďalšie diskusie o možnej spolupráci v AI oblasti, pretože len ťažko možno uvažovať o právnej úprave, ktorej pojem a predmet nie je jasne definovateľný.“²⁷ Odborná spisba zdôrazňuje, že ťažkosti pri definovaní umelej inteligencie nespočívajú v koncepte pojmu umelá, ale skôr v konceptuálnej nejednoznačnosti pojmu inteligencia.²⁸ Pojem inteligencia (v strojoch aj u ľudí) je pomerne nejasný, preto výskumníci AI používajú väčšinou pojem racionalita. Znamená to, že systém s AI je schopný zvoliť najlepší možný postup na dosiahnutie stanoveného cieľa, vzhľadom na zvolené kritériá a dostupné zdroje. Racionálnosť, samozrejme, nie je jedinou zložkou pojmu inteligencia, ale je jeho významnou súčasťou. Takéto racionálne správanie dosahuje systém s AI zásluhou vnímania prostredia, v ktorom je systém nasadený, napr. pomocou senzorov (napr. kamery, mikrofóny, klávesnice, webové stránky a iné), a teda zhromažďovaním a interpretáciou údajov, vhodným spracovaním informácií odvodených z týchto údajov a následným rozhodovaním o najlepšej možnej akcii (opatrení), ktoré realizuje prostredníctvom aktuátorov (ovládačov), prípadne úpravou prostredia.²⁹

V súčasnom období neexistuje globálna právna definícia AI.³⁰ Na regionálnej úrovni sa najbližšie k definícii AI priblížila Európska únia, ktorá pojem AI prijala v rámci Oznámenia Európskej komisie o umelej inteligencii charakterizovaný takto: „Umelá inteligencia sú systémy, ktoré vykazujú inteligentné správanie tým, že analyzujú okolité prostredie a podnikajú kroky – s istou mierou samostatnosti – na dosiahnutie konkrétnych cieľov.“³¹ Európska únia neskôr túto definíciu precizovala pre potrebu spoločného európskeho rámca s harmonizovanými definíciami a etickými princípmi. Táto definícia AI obsahuje pojmy *umelá inteligencia* a *autonómia*, ktoré špecifikuje takto:

- „systém AI“ je založený buď na softvérovej základni, alebo zabudovaný v hardvérovom zariadení, ktorý kopíruje inteligenciu o. i. zhromažďovaním a spracúvaním dát, analýzou a interpretáciou prostredia a konaním s určitým stupňom autonómie za účelom dosiahnutia špecifických cieľov a

²⁷ KLUČKA, J. Medzinárodné právo, umelá inteligencia a vice versa. In *Časopis pro právní vědu a praxi*, XXIX, 3/2021, s. 553. [online]. Dostupné na: <https://doi.org/10.5817/CPVP2021-3-4>.

²⁸ SCHERER, M. U. Regulating Artificial Intelligence Systems: Risks, Challenges, Competencies, and Strategies. In *Harvard Journal of Law & Technology* [online]. Roč. 29, 2016, č. 2, p. 359. [online]. Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2609777.

²⁹ Expertná skupina na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu (HLEG AI) (2019). Vymedzenie pojmu umelej inteligencie: hlavné schopnosti a disciplíny. Správa pre Európsku komisiu, 08.04.2019. Brusel: Európska komisia. s. 1. [online]. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

³⁰ SCHUETT, J. et al. A legal Definition of AI. DeepAI [online]. Dostupné na: <https://deepai.org/publication/a-legal-definition-of-ai>.

³¹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o umelej inteligencii pre Európu, Brusel, 25.04. 2018, COM(2018) 237 final. [online]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52018DC0237>.

- „*autonómny*“ je systém AI, ktorý funguje na základe interpretácie určitého vstupu a pomocou súboru vopred určených pokynov bez toho, aby sa obmedzoval na takéto pokyny, napriek tomu, že správanie systému je obmedzené a zamerané na splnenie cieľa, ktorý bol daný, a iného relevantného návrhu rozhodnutia, ktoré urobil jeho vývojár.³²

Na záver nemožno opomenúť skutočnosť, že systémy AI sa rýchlo rozvíjajú po technologickej stránke, preto bude obtiažné ich presne legálne definovať. Definícia AI by preto nemala byť príliš „úzka“, pretože nebude schopná absorbovať vývoj nových technológií, na druhej strane by definícia nemala byť ani príliš „široká“, lebo by to mohlo viesť k viacerým interpretačným problémom v procese jej globálnej, regionálnej a vnútroštátnej implementácie.³³ Definícia systému umelej inteligencie v právnom rámci musí byť podľa nášho názoru čo najviac technologicky neutrálna³⁴ a nadčasová a má zohľadňovať rýchly technologický a trhový vývoj v oblasti umelej inteligencie. Účelom technologicky neutrálnej definície je orientácia na účinky a nie na prostriedky, teda presunúť zameranie na definovanie rizika AI, ktorému by sa malo predchádzať, a/alebo práva, ktoré je potrebné chrániť. Legislatíva má primárne regulovať správanie ľudí a nie strojov, v dôsledku toho sa má zamerať na reguláciu používania technológie AI a nie na samotnú technológiu. Tento prístup tak predchádza ťažkostiam s právnym definovaním umelej inteligencie.

4. Prístup k právnej regulácii umelej inteligencie

Ako alebo do akej miery by mala byť umelá inteligencia regulovaná? Tu prichádzajú do úvahy dva možné smery regulácie AI:

1. Právne nezáväzná norma „*soft law*“;
2. Právne záväzná norma „*hard law*“.

Normy *soft law* sú alternatívou k tradičným „*tvrdým*“ prístupom legislatívy, ktorých cieľom je predchádzať konkrétnym porušeniam zákona, a v prípade ich porušení ich

³² Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. januára 2021 o umelej inteligencii: otázky výkladu a uplatňovania medzinárodného práva, pokiaľ ide o EÚ, v oblastiach civilného a vojenského využitia a štátnej moci mimo rozsahu trestnej justície (2020/2013(INI)) [online]. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0009_EN.html.

³³ KLUČKA, J. Medzinárodné právo, umelá inteligencia a vice versa. In *Časopis pro právní vědu a praxi*. Roč. XXIX, č. 3/2021, s. 554. [online]. Dostupné na: <https://doi.org/10.5817/CPVP2021-3-4>.

³⁴ Veľa publikácií sa venovalo písaniu o výhodách a úskaliach prijatia „*technologicky neutrálnej regulácie*“, ktorej cieľom je vyhnúť sa týmto problémom vyhýbaním sa pravidlám zameraným na jednu konkrétnu technológiu. Napríklad KOOPS, B. J. Should ICT Regulation Be Technology-Neutral?, Starting Points for ICT Regulation: Deconstructing Prevalent Policy Oneliners, IT & Law series, Bert-Jaap Koops, Miriam Lips, Corien Prins & Maurice Schellekens, eds., Vol. 9, pp. 77 – 108; The Hague: T.M.C. Asser Press, 2006, p. 27. „*Východiskový bod, že regulácia by mala byť technologicky neutrálna, možno považovať za odraz kompromisu. Právne predpisy by sa mali abstrahovať od konkrétnych technológií do tej miery, do akej sú dostatočne udržateľné a zároveň poskytujú dostatočnú právnu istotu. V závislosti od viacerých kritérií, ako sú cieľ sporného nariadenia, povaha a turbulencie príslušnej technológie, naliehavosť poskytnutia právnej istoty a rozsah výkladu nariadenia, existuje niekoľko spôsobov, ako sa s tým vysporiadať.*“ [online]. Dostupné na: <https://ssrn.com/abstract=918746>.

sankcionovať. V prístupe *soft law* sa stanovujú pravidlá alebo právne nezáväznú normy, ktoré sa môžu meniť rýchlejšie ako tradičná tvorba zákonov. Vďaka tomu sú normy *soft law* vhodné na reguláciu vznikajúcich technológií, pretože sa dokážu rýchlo prispôbiť novým aplikáciám a rizikám. Hlavnou nevýhodou *soft law* je skutočnosť, že akceptovanie daných pravidiel spočíva na dobrovoľnom prístupe, a tiež, že ich rešpektovanie nie je vynútiteľné, čo sa vo všeobecnosti považuje za ich Achillovu pätu.³⁵

Väčšinu posledného desaťročia sa diskusia o regulácii AI zameriavala práve na normy *soft law*, pričom sa označuje ako éra „*Etiky AI*“, pretože regulácia AI sa orientuje na etické princípy a dobrovoľné kódexy.³⁶ Na globálnej úrovni prijala organizácia OECD v roku 2019 všeobecné princípy, keď jej 36 členských štátov, ako aj viaceré nečlenské (partnerské) štáty podpísali dokument obsahujúci *Princípy dôveryhodnej umelej inteligencie*, ktoré sa stali prvými medzinárodnými štandardmi pre zodpovedný vývoj umelej inteligencie. Hoci tieto princípy nie sú právne záväzné, ich výnimočnosť spočíva v tom, že s nimi prvýkrát vyslovili súhlas štáty, ktoré ich hodlajú uplatňovať vo svojich vnútroštátnych politikách AI a rešpektovať v procesoch budúceho výskumu a vývoja AI. Dokument obsahuje päť základných hodnotových princípov týkajúcich sa zodpovedného nasadzovania dôveryhodných technológií AI, ako aj päť odporúčaní pre medzinárodnú spoluprácu v tejto oblasti. Konkrétnejšie, odporúčanie obsahuje dve podstatné časti:

- *Zásady zodpovedného spravovania dôveryhodnej umelej inteligencie*: stanovuje päť doplnkových zásad relevantných pre všetky zainteresované strany: i) inkluzívny rast, trvalo udržateľný rozvoj a blahobyt; ii) hodnoty zamerané na človeka a spravodlivosť; iii) transparentnosť, vysvetliteľnosť a zverejňovanie informácií, aby sa zabezpečilo, že ľudia si uvedomujú, že sú v kontakte s AI; iv) robustnosť, ochrana a bezpečnosť; a v) zodpovednosť za ich riadne fungovanie a rešpektovanie. Táto časť ďalej vyzýva aktérov AI, aby podporovali a implementovali tieto princípy.
- *Vnútroštátne politiky a medzinárodná spolupráca pre dôveryhodnú umelú inteligenciu*: v súlade s piatimi vyššie uvedenými princípmi poskytuje táto časť päť odporúčaní pre členov a nečlenov, ktorí sa pridžali návrhu odporúčania, aby ich implementovali do svojich národných politik: i) investície do výskumu a vývoja AI; ii) podpora digitálneho ekosystému pre umelú inteligenciu; iii) formovanie prostredia umožňujúceho politiku pre AI; iv) budovanie ľudských kapacít a príprava na transformáciu trhu práce; a v) medzinárodná spolupráca pre dôveryhodnú AI.³⁷

Od roku 2019 Gutierrez a Marchant identifikovali 634 programov *soft law* (definovaných ako programy, ktoré stanovujú „*podstatné očakávania, ktoré nie sú priamo vy-*

³⁵ K normám *soft law* v rámci regulácie AI viac pozri KLUČKA, J. Medzinárodné právo, umelá inteligencia a vice versa. In *Časopis pro právní vědu a praxi*. Roč. XXIX, č. 3/2021, s. 558 – 560. [online]. Dostupné na: <https://doi.org/10.5817/CPVP2021-3-4>.

³⁶ BLACK, J., MURRAY, A. D. Regulating AI and machine learning: setting the regulatory agenda. In *European Journal of Law and Technology*. Vol. 10, 2019, no. 3, p. 15. [online]. Dostupné na: <https://www.ejlt.org/index.php/ejlt/article/view/722/980>.

³⁷ Recommendation of the Council on Artificial Intelligence. OECD. 22. 05.2021. [online]. Dostupné na: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>.

nútiteľné vládami”), pričom 90 % bolo zverejnených v roku 2016 – 2019.³⁸ AlgorithmWatch vedie globálny zoznam etických smerníc AI, ktoré obsahovali 173 rámcov a princípov k aprílu 2020. Etické rámce a princípy boli vytvorené vládami, organizáciami občianskej spoločnosti, korporáciami, priemyselnými organizáciami a profesionálnymi združeniami. Napríklad na regionálnej a národnej úrovni prijali etické princípy EÚ,³⁹ Čína⁴⁰, Japonsko⁴¹, Kanada⁴², Dubaj⁴³, Austrália⁴⁴ a mnohé ďalšie. Väčšina z nich je abstraktná a obsah sa značne prekrýva s konvergenciou okolo nasledujúcich pojmov: transparentnosť, nezaujatnosť a spravodlivosť (nediskriminácia), neškodivosť (bezpečnosť), zodpovednosť za škodu a súkromie.⁴⁵

Od rokov 2020 – 2021 sa v rámci regulácie AI začína posun od dobrovoľných noriem *soft law* založených väčšinou na etických kódexoch a zásadách k formálnejším regulačným nástrojom *hard law*. Zákonodarcovia na uvedené reagujú vo všeobecnosti prijatím legislatívy špecifickej pre AI. Domnievame sa, že pri právnej regulácii *AI de lege ferenda* zrejme pôjde o viaczložkovú úpravu, na ktorej sa budú podieľať aj pravidlá *soft law* aj normy *hard law*, pričom ich vzájomné vzťahy a význam sa môžu v budúcnosti meniť.

4.1 Právna regulácia umelej inteligencie v Európskej únii

Európska únia sa v rámci právnej regulácie AI najprv vydala smerom *soft law*, keď Expertná skupina Európskej komisie na vysokej úrovni AI v roku 2019 vypracovala odporúčania – *Etické smernice pre dôveryhodnú umelú inteligenciu* zdôrazňujúce dôležitosť dôveryhodných systémov AI. Dôveryhodná umelá inteligencia má tri zložky, ktorých sa treba pridzriavať počas celého životného cyklu systému:

1. mala by byť *zákonná*, čím sa zabezpečí dodržiavanie celého platného práva a právnych predpisov;

³⁸ GUTIERREZ, C. I., MARCHANT, G. E. A Global Perspective of Soft Law Programs for the Governance of Artificial Intelligence. 27.05.2021. p. 4. [online]. Dostupné na: <https://ssrn.com/abstract=3855171> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3855171>.

³⁹ Expertná skupina na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu (HLEG AI) (2019). Etické usmernenia pre dôveryhodnú umelú inteligenciu. Správa pre Európsku komisiu, 09.04.2019. Brusel : Európska komisia, s. 2. [online]. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

⁴⁰ The Beijing Principles for Ethical AI, published in May 2019. [online]. Dostupné na: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11623-019-1183-6.pdf> alebo Ethical Norms for New Generation Artificial Intelligence Released. 21.10.2021. [online]. Dostupné na: <https://cset.georgetown.edu/publication/ethical-norms-for-new-generation-artificial-intelligence-released/>.

⁴¹ Ethical Guidelines developed by the Japanese Society for Artificial Intelligence, 2017. [online]. Dostupné na: <https://www.ai-gakkai.or.jp/ai-elsi/archives/514>.

⁴² Montreal Declaration on Responsible AI has been another example of a multi-stakeholder approach towards the creation of ethical guidelines for AI, which also underwent a wide consultation. [online]. Dostupné na: www.montrealdeclaration-responsibleai.com/.

⁴³ Dubai developed an Ethical AI Toolkit in the framework of its ‘Smart Dubai’ initiative, including a self-assessment tool for AI developers and operators. [online]. Dostupné na: www.smartdubai.ae/self-assessment.

⁴⁴ Ethics Framework for AI. April 2019. Australia. [online]. Dostupné na: <https://www.csiro.au/-/media/D61/Reports/Artificial-Intelligence-ethics-framework.pdf>.

⁴⁵ HADFIELD, G., CLARK, J. Regulatory Markets: The Future of AI Governance. arXiv preprint arXiv:2304.04914, 2023, p. 4. [online]. Dostupné na: <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/2304/2304.04914.pdf>.

2. mala by byť *etická*, čím sa zabezpečí súlad s etickými zásadami a hodnotami, a
3. mala by byť *odolná*, a to z technického aj sociálneho hľadiska, keďže systémy umelej inteligencie môžu aj pri dobrých úmysloch spôsobiť neúmyselnú ujmu/škodu.⁴⁶ Presnejšie povedané, EÚ definovala „*Sedem kľúčových požiadaviek na dôveryhodnú AI*:
  1. *Ľudský faktor a dohľad* – zahŕňa základné práva, ľudský faktor a ľudský dohľad;
  2. *Technická odolnosť a bezpečnosť* – zahŕňa odolnosť voči útokom a bezpečnostnú ochranu, záložný plán a všeobecnú bezpečnosť, presnosť, spoľahlivosť a reprodukovateľnosť;
  3. *Správa súkromia a údajov* – zahŕňa rešpektovanie súkromia, kvalitu a integritu údajov a prístup k údajom;
  4. *Transparentnosť* – zahŕňa vysledovateľnosť, vysvetliteľnosť a komunikáciu;
  5. *Rozmanitosť, nediskriminácia a spravodlivosť* – zahŕňa zabránenie nespravodlivej zaujatosti, prístupnosť a dizajn pre všetkých a účasť zainteresovaných strán;
  6. *Spoločenský a environmentálny blahobyt* – zahŕňa udržateľnosť a šetrnosť k životnému prostrediu, sociálny vplyv, spoločnosť a demokraciu;
  7. *Zodpovednosť* – zahŕňa kontrolovateľnosť, minimalizáciu negatívneho vplyvu a jeho oznamovanie, kompromisy a nápravu.⁴⁷

Tak ako sme už uviedli, v roku 2020 sa v rámci regulácie AI začína posun od dobrovoľných noriem *soft law* založených na etických kódexoch a zásadách k formálnejším regulačným nástrojom *hard law*. Na pôde EÚ boli v súvislosti s právnou reguláciou AI vypracované nasledujúce návrhy právnych predpisov:

1. *Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie (akt o umelej inteligencii)*, ktorým sa menia niektoré legislatívne akty Únie (21. 4. 2021).⁴⁸

V júni 2023 poslanci schválili vyjednávaciu pozíciu Parlamentu k aktu o umelej inteligencii. Následne sa začnú rokovania s krajinami EÚ v Rade o konečnej podobe aktu. Cieľom je dosiahnuť dohodu do konca roka 2023. Aj keď Komisia naďalej dúfa, že rozhovory o akte o umelej inteligencii prinesú politickú dohodu do konca roka 2023, stále bude existovať obdobie implementácie, takže právne predpisy sa pravdepodobne nebudú uplatňovať pred rokom 2026.⁴⁹ Toto nariadenie bude v prípa-

⁴⁶ Expertná skupina na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu (HLEG AI) (2019). Etické usmernenia pre dôveryhodnú umelú inteligenciu. Správa pre Európsku komisiu, 09.04.2019. Brusel : Európska komisia, s. 2. [online]. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

⁴⁷ Expertná skupina na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu (HLEG AI) (2019). Etické usmernenia pre dôveryhodnú umelú inteligenciu. Správa pre Európsku komisiu, 09.04.2019. Brusel : Európska komisia, s. 17. [online]. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

⁴⁸ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie (akt o umelej inteligencii) [online]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0206>.

⁴⁹ LOMAS, N. Europe takes another big step toward agreeing an AI rulebook. 14.06.2023. [online]. Dostupné na: <https://techcrunch.com/2023/06/14/europe-takes-another-big-step-towards-agreeing-an-ai-rulebook/> alebo PONOMAROV, K. The EU AI Act Overview: What's Coming for Businesses after the EU Parliament Vote. 31.03.2023 [online]. Dostupné na: <https://legalnodes.com/article/eu-ai-act-overview>.

de prijatia záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch, teda aj v Slovenskej republike.

Pravidlá by mali zabezpečiť, aby umelá inteligencia vyvinutá a používaná v Európe bola plne v súlade s právami a hodnotami EÚ vrátane *ľudského dohľadu, bezpečnosti, súkromia, transparentnosti, nediskriminácie* či *dobrých sociálnych a environmentálnych podmienok*.⁵⁰

2. *Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o prispôsobení pravidiel mimozmluvnej občianskoprávnej zodpovednosti umelej inteligencii (smernica o zodpovednosti za umelú inteligenciu)*, ktorá sa cielene zameriava na čiastkové otázky mimozmluvnej zodpovednosti za škodu spôsobenú systémami umelej inteligencie.⁵¹

Ad. 1)

Akt o umelej inteligencii diferencuje systémy AI podľa úrovne rizika:

- *Neprijateľné riziko*. Systémy AI s neprijateľným rizikom sú systémy, ktoré sa považujú za hrozbu pre ľudí a budú zakázané. Patria medzi ne napr.: sociálne bodovanie – klasifikácia ľudí na základe správania, sociálno-ekonomického postavenia, osobných charakteristik/biometrické identifikačné systémy v reálnom čase a na diaľku, ako je napríklad rozpoznávanie tváre, pokiaľ neplatia určité obmedzené výnimky.
- *Vysoké riziko*. Systémy AI, ktoré majú negatívny vplyv na bezpečnosť alebo základné práva, sa budú považovať za vysoko rizikové a budú rozdelené do dvoch kategórií:
  1. Systémy AI, ktoré sa používajú vo výrobkoch, na ktoré sa vzťahujú právne predpisy EÚ o bezpečnosti výrobkov. Patria sem hračky, letectvo, autá, zdravotnícke pomôcky a výťahy.
  2. Systémy umelej inteligencie spadajúce do ôsmich špecifických oblastí, ktoré budú musieť byť zaregistrované v databáze EÚ: biometrická identifikácia a kategorizácia fyzických osôb, riadenie a prevádzka kritickej infraštruktúry, vzdelávanie a odborná príprava, zamestnanosť, riadenie pracovníkov a prístup k samostatnej zárobkovej činnosti, prístup k základným súkromným službám a verejným službám a výhodám a ich využívanie, presadzovanie práva, riadenie migrácie, azylu a kontroly hraníc, pomoc pri právnom výklade a uplatňovaní práva.
- *Obmedzené riziko*. Po interakcii s aplikáciami sa používateľ môže rozhodnúť, či ich chce ďalej používať. Používatelia by mali byť informovaní o tom, že prichádzajú do interakcie s umelou inteligenciou.⁵²

⁵⁰ Európsky parlament. Zákon o AI: prvá regulácia umelej inteligencie [online]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20230601STO93804/zakon-o-ai-prva-regulacia-umelej-inteligencie>.

⁵¹ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o prispôsobení pravidiel mimozmluvnej občianskoprávnej zodpovednosti umelej inteligencii (smernica o zodpovednosti za umelú inteligenciu) [online]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0496&from=EN>.

⁵² Európsky parlament. Zákon o AI: prvá regulácia umelej inteligencie [online]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20230601STO93804/zakon-o-ai-prva-regulacia-umelej-inteligencie>.

Daný akt o umelej inteligencii obsahuje aj zakázané postupy v oblasti umelej inteligencie, napríklad v prípade generatívnych systémov umelej inteligencie založených na modeloch ako ChatGPT, budú podľa nových pravidiel musieť spĺňať požiadavky na transparentnosť (informovať o tom, že obsah bol vytvorený umelou inteligenciou a pomáhať tiež odlišiť takzvané *deepfake* alebo falošné obrazy od skutočných) a poskytnúť záruky proti vytváraniu nezákonného obsahu. Zverejňovať sa budú musieť aj podrobné súhrny údajov chránených autorským právom, ktoré sa použili na tréningové systémy.⁵³

Povinnosti týkajúce sa transparentnosti sa budú vzťahovať na systémy, ktoré i) komunikujú s ľuďmi; ii) sa používajú na zisťovanie emócií alebo určovanie asociácie so (sociálnymi) kategóriami na základe biometrických údajov, alebo iii) vytvárajú obsah alebo s ním manipulujú (tzv. *deepfakes*). Ak osoby komunikujú so systémom umelej inteligencie alebo ich emócie alebo vlastnosti sú rozpoznávané automatizovanými prostriedkami, ľudia musia byť o tejto skutočnosti informovaní. Ak sa systém umelej inteligencie používa na vytváranie obrazového, zvukového alebo video obsahu alebo na manipuláciu s ním a tento obsah očividne pôsobí ako autentický obsah, mala by existovať povinnosť zverejniť informáciu, že obsah sa vytvára automatizovanými prostriedkami, s výhradou výnimiek na legitímne účely (presadzovanie práva, sloboda prejavu). To umožňuje osobám robiť informované rozhodnutia alebo sa vyhnúť danej situácii.

Ad. 2)

Cieľom tejto smernice je prispieť k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu tým, že sa ňou harmonizujú určité vnútroštátne pravidlá nezmluvnej subjektívnej zodpovednosti s cieľom zabezpečiť, aby osoby, ktoré si uplatňujú nárok na náhradu škody spôsobenej systémom umelej inteligencie, mohli využívať rovnakú úroveň ochrany ako osoby, ktoré si uplatňujú nárok na náhradu škody spôsobenej bez pričinenia systému umelej inteligencie. Zabezpečiť by sa tak mala jednotnosť s aktom o umelej inteligencii.

Okrem toho by sa táto smernica mala týkať iba *náhrady škody, ktorá bola spôsobená výstupom alebo nevytvorením výstupu systémom umelej inteligencie v dôsledku pochybenia osoby*, napríklad poskytovateľa alebo používateľa podľa aktu o umelej inteligencii. Cieľene sa majú harmonizovať iba tie pravidlá *subjektívnej zodpovednosti*, ktorými sa riadia požiadavky na *dôkazné bremeno osôb, ktoré si uplatňujú nárok na náhradu škody spôsobenej systémami umelej inteligencie*.⁵⁴

V rámci uľahčenia dôkazného bremena môže súd nariadiť poskytnutie relevantných dôkazov o konkrétnom rizikovom systéme umelej inteligencie, ktorý údajne zavinil škodu za predpokladu, že osoba (navrhovateľ alebo potenciálny navrhovateľ) predloží

⁵³ Európsky parlament. Poslanci budú rokovať o prvých pravidlách pre bezpečnú umelú inteligenciu [online]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20230609IPR96212/poslanci-budu-rokovat-o-prvych-pravidlach-pre-bezpecnu-umelu-inteligenciu>.

⁵⁴ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o prispôbení pravidiel mimozmluvnej občianskoprávnej zodpovednosti umelej inteligencii (smernica o zodpovednosti za umelú inteligenciu). Článok 2. Vymedzenie pojmov „nárok na náhradu škody“ [online]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0496&from=EN>.

skutočnosti a informácie dostatočné na podporenie dôveryhodnosti nároku na náhradu škody a po tom, ako požiadal poskytovateľa, osobu, na ktorú sa vzťahujú povinnosti poskytovateľa, alebo používateľa o poskytnutie dôkazov, ktoré majú k dispozícii o konkrétnych vysokorizikových systémoch umelej inteligencie, ktoré údajne zavinili škodu, a jeho požiadavka bola zamietnutá.⁵⁵

Daná smernica zavádza aj *domnienku príčinnej súvislosti* – vnútroštátny súd by mal domnienku uplatniť, ak je pre navrhovateľa mimoriadne ťažké dokázať príčinnú súvislosť, keďže sa vyžaduje vysvetlenie toho, ako bol systém umelej inteligencie riadený ľudským konaním alebo opomenutím, ktoré viedlo k pochybeniu pri výstupe alebo k nevytvoreniu výstupu, v dôsledku čoho vznikla škoda. Uplatnením domnienky príčinnej súvislosti a nariadením poskytnutia dôkazov sa má poškodenej osobe zabezpečiť podobná úroveň ochrany ako v situáciách, v ktorých systém umelej inteligencie nezohráva žiadnu úlohu, takže príčinnú súvislosť je ľahšie dokázať.⁵⁶

4.2 Právna regulácia umelej inteligencie v USA

Úrad Bieleho domu pre politiku vedy a techniky zverejnil 4. októbra 2022 *Plán vývoja, používania a nasadenia automatizovaných systémov (Blueprint for AI Bill of Rights)*. Návrh predstavuje *soft law*, pretože na rozdiel od aktu o umelej inteligencii EÚ je nezáväzný a uvádza päť zásad, ktorých cieľom je minimalizovať potenciálne škody spôsobené systémami umelej inteligencie.⁵⁷

Národný inštitút pre štandardy a technológie (NIST) zverejnil 18. augusta 2022 na pripomienkovanie druhý návrh rámca riadenia rizík AI.⁵⁸ Pôvodná verzia pochádza z mar-

⁵⁵ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o prispôbení pravidiel mimozmluvnej občianskoprávnej zodpovednosti umelej inteligencii (smernica o zodpovednosti za umelú inteligenciu). Článok 3. Poskytovanie dôkazov a vyvrátená domnienka nedodržania povinností [online]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0496&from=EN>.

⁵⁶ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o prispôbení pravidiel mimozmluvnej občianskoprávnej zodpovednosti umelej inteligencii (smernica o zodpovednosti za umelú inteligenciu). Článok 4. Vyvrátená domnienka príčinnej súvislosti v prípade pochybenia [online]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0496&from=EN>.

⁵⁷ The Blueprint for an AI Bill of Rights: Making Automated Systems Work for the American People was published by the White House Office of Science and Technology Policy. October 2022. [online]. Dostupné na: <https://www.whitehouse.gov/ostp/ai-bill-of-rights>.

Týchto päť zásad bolo nasledujúcich:

- *Bezpečné a efektívne systémy*: občania by mali byť chránení pred nebezpečnými alebo neefektívnymi systémami;
- *Algoritmická ochrana pred diskrimináciou*: občania by nemali čeliť diskriminácii pomocou algoritmov a systémov, ktoré by sa mali používať a navrhovať spravodlivým spôsobom;
- *Súkromie údajov*: občania by mali byť chránení pred zneužitím údajov prostredníctvom zabudovanej ochrany údajov a mali by mať právomoc rozhodovať o tom, ako sa údaje o nich používajú;
- *Upozornenie a vysvetlenie*: občania by mali vedieť, že existujú automatizované systémy a pochopiť, ako a prečo prispieva k výsledkom, ktoré ich ovplyvňujú; a
- *Ľudské alternatívy, zváženie a núdza*: občania by mali mať možnosť voľby tam, kde je to vhodné, a mať prístup k osobe, ktorá môže rýchlo zväžiť a riešiť problémy, s ktorými sa stretávajú.

⁵⁸ AI Risk Management Framework: Second Draft. 18.08.2022. [online]. Dostupné na: https://www.nist.gov/system/files/documents/2022/08/18/AI_RMF_2nd_draft.pdf.

ca 2022 a je založená na koncepčnom dokumente z decembra 2021.⁵⁹ Rámec riadenia rizík AI má pomôcť spoločnostiam, ktoré vyvíjajú alebo nasadzujú systémy AI, hodnotiť a riadiť riziká spojené s týmito technológiami. Pozostáva z dobrovoľných usmernení a odporúčaní, takže je tiež nezáväzný a výslovne ho nemožno chápať ako právne záväzný akt.

V máji 2023 Biely dom vyzval vývojárov AI, aby „... podnikli kroky na zabezpečenie zodpovedných inovácií a primeraných záruk s cieľom chrániť práva a bezpečnosť ľudí“, po stretnutí s lídrami štyroch vývojárov – Anthropic, Alphabet, Microsoft a OpenAI.⁶⁰ Vodca demokratickej väčšiny v americkom Senáte Chuck Schumer odvtedy načrtnol „Inovačný rámec pre politiku AI“ spočívajúci v realizácii fór o inováciách v oblasti umelej inteligencie, na ktorých zákonodarcovia môžu klásť otázky lídrom z oblasti technológií. Zároveň povedal, že „nový legislatívny prístup pre pretavenie tohto rámca do legislatívnej činnosti“ sa začne na jeseň tohto roka (t. j. 2023).⁶¹ Na vystúpení na podvýbore senátneho výboru pre súdnicstvo pri skúmaní súkromia, technológie a zákona, povedal generálny riaditeľ OpenAI Sam Altman, že je „nevyhnutné vypracovať predpisy, ktoré podnecujú bezpečnosť AI a zároveň zaisťujú, že ľudia majú prístup k mnohým výhodám technológie.“⁶² K Altmanovi sa pripojili dvaja ďalší experti na AI, profesor psychológie a neurálnej vedy na Newyorskej univerzite Gary Marcus a šéfka IBM pre ochranu súkromia a dôveru Christina Montgomery. Všetci traja podporili reguláciu AI na federálnej aj globálnej úrovni s mierne odlišnými prístupmi. Sam Altman predložil všeobecný trojbodový plán, ako by Kongres mohol regulovať tvorcov AI:

1. Po prvé podporil vytvorenie *federálnej dozornej agentúry*, ktorá môže udeľovať licencie na vytváranie modelov AI nad určitým stupňom schopností a môže tiež tieto licencie zrušiť, ak modely nespĺňajú bezpečnostné pokyny stanovené vládou.
2. Po druhé avizoval, že vláda by mala vytvoriť *bezpečnostné štandardy pre vysoko schopné modely umelej inteligencie* (napríklad zakázať modelu samoreplikáciu) a vytvoriť *špecifické testy funkčnosti*, ktorými musia modely prejsť, ako sú overenie schopnosti modelu produkovať presné informácie alebo uistenie sa, že nevytvára nebezpečný obsah.
3. Po tretie naliehal na zákonodarcov, aby vyžadovali *nezávislé audity od odborníkov*, ktorí nie sú pridružení k tvorcom alebo ku vláde, aby sa zabezpečilo, že nástroje AI fungujú v súlade s legislatívnymi usmerneniami.⁶³

⁵⁹ AI Risk Management Framework: First Draft. 17.03.2022. [online]. Dostupné na: <https://www.nist.gov/news-events/news/2022/03/nist-seeks-comments-draft-ai-risk-management-framework-offers-guidance-ai>.

⁶⁰ Readout of White House Meeting with CEOs on Advancing Responsible Artificial Intelligence Innovation. 04.05.2023. [online]. Dostupné na: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/05/04/readout-of-white-house-meeting-with-ceos-on-advancing-responsible-artificial-intelligence-innovation/>.

⁶¹ Sen. Chuck Schumer launches SAFE innovation in the AI age at CSIS, Center for Strategic and International Studies, [online]. Dostupné na: https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2023-06/230621_Schumer_SAFE_Innovation.pdf?VersionId=jApHm2QrP7nAZv1_B4GJ6s_YjSrfYBk.

⁶² Written Testimony of Sam Altman, Chief Executive Officer OpenAI Before the U.S. Senate Committee on the Judiciary Subcommittee on Privacy, Technology, & the Law, 16.05.2023. [online]. Dostupné na: <https://www.judiciary.senate.gov/imo/media/doc/2023-05-16%20-%20Bio%20&%20Testimony%20-%20Altman.pdf>.

⁶³ ZORTHIAN, J. OpenAI CEO Sam Altman Asks Congress to Regulate AI. 16.05.2023. [online]. Dostupné na: <https://time.com/6280372/sam-altman-chatgpt-regulate-ai/>.

Gary Marcus aj Christina Montgomery obhajovali požiadavku radikálnej transparentnosti od tvorcov AI, aby používatelia vždy vedeli, keď napríklad komunikujú s chatbotom. Gary Marcus tiež diskutoval o myšlienke „výživových štítkov“, kde by tvorcovia vysvetlili komponenty alebo súbory údajov, ktoré sa použili pri tréovaní ich modelov AI.⁶⁴

Z uvedených vyjadrení možno badať podobne ako v EÚ aj v USA posun od dobrovoľných noriem *soft law* k formálnejším regulačným nástrojom *hard law*, ktoré sú zatiaľ v rovine diskusií.

4.3 Právna regulácia umelej inteligencie v Číne

Čínska štátna rada vydala *Plán rozvoja umelej inteligencie novej generácie* v roku 2017.⁶⁵ V roku 2019 a 2021 boli zverejnené etické usmernenia pre zaobchádzanie s AI.⁶⁶ V oboch prípadoch išlo o normy *soft law*.

Od roku 2022 Čína (ČĽR) ako prvá na svete zaviedla nové špecifické zákony na reguláciu AI:

1. *Ustanovenia o správe algoritmických odporúčaní v internetových informačných službách (nariadenie o algoritmoch)*.⁶⁷ Prvé nariadenie špecifické pre AI v celej ČĽR je nariadenie o algoritmoch, ktoré nadobudlo účinnosť 1. marca 2022. Upravuje používanie technológií odporúčaní algoritmov na poskytovanie online služieb v ČĽR. Toto prvé hlavné záväzné nariadenie o algoritmoch bolo motivované obavami vlády z toho, ako sa správy a obsah šíria online. Nariadenie obsahuje mnoho ustanovení na kontrolu obsahu, ako aj ochranu pracovníkov ovplyvnených algoritmi, okrem iného.⁶⁸
2. *Ustanovenia o správe hĺbkovej syntézy internetových informačných služieb (nariadenie o hĺbkovej syntéze)*.⁶⁹ Druhým špecifickým nariadením o umelej inteligencii je nariadenie o hĺbkovej syntéze prijaté 25. novembra 2022, ktoré nadobudlo účinnosť 10. januára 2023. Nariadenie sa zameriava na mnohé aplikácie AI používané na generovanie textu, videa a zvuku. Zakazuje vytváranie „falošných správ“ a vyžaduje synteticky generovaný obsah. Hlavnou motiváciou nariadenia boli obavy z tzv. *deepfakes*.⁷⁰

⁶⁴ ZORTHIAN, J. OpenAI CEO Sam Altman Asks Congress to Regulate AI. 16.05.2023. [online]. Dostupné na: <https://time.com/6280372/sam-altman-chatgpt-regulate-ai/>.

⁶⁵ China's 'New Generation Artificial Intelligence Development Plan'. 2017. [online]. Dostupné na: <https://www.newamerica.org/cybersecurity-initiative/digichina/blog/full-translation-chinas-new-generation-artificial-intelligence-development-plan-2017/>.

⁶⁶ The Beijing Principles for Ethical AI, published in May 2019. [online]. Dostupné na: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11623-019-1183-6.pdf> alebo Ethical Norms for New Generation Artificial Intelligence Released. 21.10.2021. [online]. Dostupné na: <https://cset.georgetown.edu/publication/ethical-norms-for-new-generation-artificial-intelligence-released/>.

⁶⁷ Provisions on the Management of Algorithmic Recommendations in Internet Information Services. 04.01.2022. [online]. Dostupné na: <https://www.chinalawtranslate.com/en/algorithms/>.

⁶⁸ SHEEHAN, M. China's AI Regulations and How They Get Made. 10.07.2023. p. 11. [online]. Dostupné na: https://carnegieendowment.org/files/202307-Sheehan_Chinese%20AI%20gov.pdf.

⁶⁹ Provisions on the Administration of Deep Synthesis Internet Information Service. 11.12.2022. [online]. Dostupné na: <https://www.chinalawtranslate.com/en/deep-synthesis/>.

⁷⁰ SHEEHAN, M. China's AI Regulations and How They Get Made. 10.07.2023. p. 11. [online]. Dostupné na: https://carnegieendowment.org/files/202307-Sheehan_Chinese%20AI%20gov.pdf.

3. *Nariadenie o generatívnej AI*: Ide o prvé nariadenie týkajúce sa generatívnej AI na celom svete. Bolo prijaté 13. júla 2023, platnosť nadobudlo 15. augusta 2023 a je zamerané na širší rozsah generatívnych AI technológií.

Ide o vzájomne prepojené dokumenty, ktoré vytvárajú konkrétne požiadavky na to, ako sa v Číne vytvárajú a nasadzujú algoritmy a AI. Všetky tri zákony sú normami *hard law* a vyžadujú, aby vývojári prihlásili údaje do čínskeho registra algoritmov, čo je novovybudovaný vládny archív, ktorý zhromažďuje informácie o tom, ako sú algoritmy trénované, a vyžaduje sa od nich, aby absolvovali sebahodnotenie bezpečnosti.⁷¹

4.4 Právna regulácia umelej inteligencie v Slovenskej republike

Rozvoj umelej inteligencie je príležitosť nielen pre rast EÚ, ale jej potenciál môže výrazne ovplyvniť charakter a konkurencieschopnosť Slovenska.⁷² V Slovenskej republike absentuje v súčasnosti akákoľvek právna regulácia AI. Na tomto mieste je nevyhnutné poznamenať, že v normatívnom prostredí SR je potrebné zohľadňovať cezhraničné implikácie technológií AI a z toho vyplývajúcu potrebu harmonizácie právnej úpravy tejto problematiky na úrovni Európskej únie či medzinárodného spoločenstva. To nevyhnutne znamená obmedzenie národného normotvorcu. V rámci právnej regulácie AI zrejme najviac SR ovplyvní návrh aktu o umelej inteligencii, pretože toto nariadenie bude v prípade prijatia záväzná v celom rozsahu a priamo uplatniteľná v Slovenskej republike.⁷³ Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR preto vypracovalo k predmetnému návrhu predbežné stanovisko, v rámci ktorého uvádza k potrebe právnej regulácie AI: „Slovenská republika vo všeobecnosti víta ciele návrhu Aktu o umelej inteligencii (ďalej len „návrh“) a vníma otázku primeranej regulácie uvádzania umelej inteligencie na trh a jej využívania ako mimoriadne dôležitú a naliehavú.“⁷⁴

Ministerstvo v predmetnom stanovisku uvádza štyri predbežné priority, na ktoré sa v ďalších rokoch očakáva, že sa zameria:

1. Prijatť takú reguláciu systémov umelej inteligencie, ktorá v medziach právomocí EÚ účinne ochráni práva všetkých jednotlivcov a skupín dotknutých využívaním systé-

⁷¹ SHEEHAN, M. China's AI Regulations and How They Get Made. 10.07.2023. p. 4. [online]. Dostupné na: https://carnegieendowment.org/files/202307-Sheehan_Chinese%20AI%20gov.pdf.

⁷² Podľa štúdie Európskej komisie *The changing nature of work and skills in the digital age* je práve Slovensko jednou z najohrozenejších krajín z pohľadu súčasnej štruktúry pracovnej sily a možnej automatizácie a robotizácie opakujúcich sa činností. Pozri ARREGUI, P. et al. *The changing nature of work and skills in the digital age*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2019, p. 14, 16. [online]. Dostupné na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/508a476f-de75-11e9-9c4e-01aa75e-d71a1/language-en>.

⁷³ Toto nariadenie nevyžaduje transpozíciu v pravom slova zmysle, v závislosti od jeho konečného obsahu však môžu v budúcnosti vzniknúť viaceré potreby úpravy vnútroštátnej legislatívy za účelom jeho efektívnej implementácie.

⁷⁴ Riadne predbežné stanovisko Slovenskej republiky k Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie (Akt o umelej inteligencii) a menia niektoré legislatívne akty Únie, s. 9 [online]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/ssez/downloadDoc.ashx?DocID=7709>.

- mov umelej inteligencie tak verejnými, ako aj privátnymi aktérmi za účelmi spoločenskej kontroly, dohľadu, sledovania a ovplyvňovania.
2. Odstrániť v navrhovanej právnej úprave umelej inteligencie všetky prípadné nadmerné administratívne povinnosti prevádzkovateľov, duplicity či kontradikcie s odvetvou legislatívou a nedostatočné pochopenia vlastností technológie. Vyhnúť sa nepriemerane vágnym ustanoveniam vedúcim k právnej neistote investorov a podnikateľských subjektov.
  3. Schváliť pre oblasť umelej inteligencie taký model verejnej správy a riadenia („*governance*“), ktorý primerane komplexite, dynamike a náročnosti výziev vyvážené rozloží kompetencie a úlohy medzi inštitúcie EÚ a členské štáty.
  4. Iniciovat' a uskutočňovat' včasné intenzívne politické a expertné rokovania s významnými medzinárodnými organizáciami a významnými partnerskými a ďalšími štátmi vo svete. To všetko je potrebné s ohľadom na želané prijatie medzinárodných technických noriem, ktoré môžu byť vyhlásené za harmonizované technické normy k navrhovanému nariadeniu, resp. ktorých prednosť pred európskymi normami predpokladá napokon samotný návrh.⁷⁵

Záver

V úvode sme si nastolili hamletovskú otázku: *Regulovat' umelú inteligenciu alebo neregulovat'?* Rozhodnutie o tom, či by mala byť umelej inteligencii poskytnutá právna regulácia, je komplexnou otázkou, ktorá vyžaduje zváženie mnohých faktorov a výziev. V súčasnosti rastie konsenzus, že je potrebná určitá forma právnej regulácie AI.⁷⁶ Príkladáme sa k názoru, že regulácia umelej inteligencie je potrebná. Umelá inteligencia má potenciál priniesť veľké výhody pre spoločnosť, ale zároveň predstavuje aj riziká. Regulácia môže pomôcť zabezpečiť, aby boli systémy umelej inteligencie vyvíjané a používané bezpečným, etickým a zodpovedným spôsobom. Slovanami Sama Altmana, generálneho riaditeľa OpenAI: „*V ideálnom svete by regulácia spomalila zlých a urýchlila dobrých.*“⁷⁷ Hlavným prostriedkom na vytvorenie súdržného a účinného právneho rámca pre AI sú medzinárodná spolupráca a neustály dialóg medzi zainteresovanými stranami. Cezhraničná harmonizácia predpisov o umelej inteligencii môže byť základným aspek-

⁷⁵ Riadne predbežné stanovisko Slovenskej republiky k Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie (akt o umelej inteligencii) a menia niektoré legislatívne akty Únie, s. 11 – 12 [online]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/ssez/downloadDoc.ashx?DocID=7709>.

⁷⁶ Napríklad Elon Musk v rozhovore na MIT 2014 AeroAstro Centennial Symposium naznačil, že v prípade umelej inteligencie by mohla byť rozumná určitá regulácia: „*Myslím si, že by sme si mali dávať veľký pozor na umelú inteligenciu. Ak by som mal uhádnuť, čo je našou najväčšou existenčnou hrozbou, je to pravdepodobne toto. ... stále viac sa prikláňam k názoru, že by mal byť regulačný dohľad, možno na národnej a medzinárodnej úrovni...*“ GRAEF, A., MUSK, E. We Are “Summoning a Demon” with Artificial Intelligence, UPI. 27.10.2014. [online]. Dostupné na: http://www.upi.com/Business_News/2014/10/27/ElonMusk-We-are-summoning-a-demon-with-artificial-intelligence/4191414407652/.

⁷⁷ ALTMAN, S. The need for regulation. 02.03.2015. [online]. Dostupné na: <https://blog.samaltman.com/machine-intelligence-part-2>.

tom riešenia tejto globálnej výzvy, ktorý by zabezpečil, že systémy umelej inteligencie možno vyvíjať, používať, kontrolovať a efektívne riadiť.

Skutočnou otázkou tak nie je, či AI právne regulovať, ale: *Ako, respektíve do akej miery by mala byť umelá inteligencia regulovaná?* Čo sa týka tejto otázky, krajiny a regióny sa líšia vo svojich prístupoch, to vedie k potenciálnym konfliktom a fragmentácii právnych predpisov na regionálnej, národnej, medzinárodnej a nadnárodnej úrovni. Spoločným prístupom však zostáva, že postupne prechádzajú od dobrovoľných noriem *soft law* založených väčšinou na etických kódexoch a zásadách k formálnejším regulačným nástrojom *hard law*, t. j. prijatím legislatívy špecifickej pre AI. Domnievame sa, že pri právnej regulácii AI *de lege ferenda* zrejme pôjde o viaczožkovú úpravu, na ktorej sa budú podieľať aj pravidlá *soft law* aj normy *hard law*, pričom ich vzájomné vzťahy a význam sa môžu v budúcnosti meniť. Podľa nášho názoru je globálna harmonizovaná právna regulácia AI v súčasnosti neuskutočniteľná, práve naopak, možno vidieť trend, že „najväčší svetoví hráči“ – Čína, USA, EÚ – zvädzajú medzi sebou konkurenčný boj o to, kto skôr zavedie účinnú právnu reguláciu technológií AI. Ich prístupy k právnej úprave AI však predsa len majú niečo spoločné, a to je zameranie na účinky a nie na prostriedky, teda presúvajú cieľ na definovanie rizika AI, ktorému by sa malo predchádzať, a/alebo práva, ktoré je potrebné chrániť. Legislatíva tak primárne reguluje správanie ľudí – používateľov, vývojárov a nie strojov – technológií AI, teda upravuje spôsob používania technológií AI a nie samotnú technológiu. Tento prístup tak odstraňuje z nášho pohľadu najväčšiu výzvu právnej regulácie AI, a to je právna definícia AI.

Literatúra

- AI Risk Management Framework: First Draft. 17.03.2022. [online]. Dostupné na: <https://www.nist.gov/news-events/news/2022/03/nist-seeks-comments-draft-ai-riskmanagement-framework-offers-guidance-ai>
- AI Risk Management Framework: Second Draft. 18.08.2022. [online]. Dostupné na: https://www.nist.gov/system/files/documents/2022/08/18/AI_RMF_2nd_draft.pdf
- ALTMAN, S. The need for regulation. 02.03.2015. [online]. Dostupné na: <https://blog.samaltman.com/machine-intelligence-part-2>
- ARREGUI, P. et al. The changing nature of work and skills in the digital age, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2019, p. 14, 16. [online]. Dostupné na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/508a476f-de7511e9-9c4e-01aa75ed71a1/language-en>
- BLACK, J., MURRAY, A. D. Regulating AI and machine learning: setting the regulatory agenda. *European Journal of Law and Technology*, Vol. 10 No. 3, 2019, p. 15. [online]. Dostupné na: <https://www.ejlt.org/index.php/ejlt/article/view/722/980>
- BRYNJOLFSSON, E., MCAFEE, A. *Artificial Intelligence: The Insights You Need from Harvard Business Review*. Harvard Business School Publishing Corporation, 2019, p. 21. ISBN 9781633697898.
- Dubai developed an Ethical AI Toolkit in the framework of its 'Smart Dubai' initiative, including a self-assessment tool for AI developers and operators, [online]. Dostupné na: www.martdubai.ae/self-assessment
- Ethical Guidelines developed by the Japanese Society for Artificial Intelligence, 2017. [online]. Dostupné na: <https://www.ai-gakkai.or.jp/ai-elsi/archives/514>
- Ethics Framework for AI. April 2019. Australia. [online]. Dostupné na: <https://www.csiro.au/-/media/D61/Reports/Artificial-Intelligence-ethicsframework.pdf>
- Európsky parlament. Zákon o AI: prvá regulácia umelej inteligencie [online]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20230601STO93804/zakon-o-ai-prva-regulacia-umelej-inteligencie>

- Európsky parlament. Poslanci budú rokovať o prvých pravidlách pre bezpečnú umelú inteligenciu [online]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/pressroom/20230609IPR96212/poslancibudu-rokovat-o-prvych-pravidlach-pre-bezpecnu-umelu-inteligenciu>
- Expertná skupina na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu (HLEG AI) (2019). Vymedzenie pojmu umelej inteligencie: hlavné schopnosti a disciplíny. Správa pre Európsku komisiu, 08.04.2019. Brusel: Európska komisia. [online]. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>
- FELZMAN, H., VILLARONGA, E. F., LUTZ, Ch., LARRIEUX, A.T. Transparency you can trust: Transparency requirements for artificial intelligence between legal norms and contextual concerns. *Big Data & Society*, 6(1). 2019, p. 1 – 2 [online]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/2053951719860542>
- GRAEF, A., MUSK, E. We Are “Summoning a Demon” with Artificial Intelligence, UPI. 27.10.2014. [online]. Dostupné na: http://www.upi.com/Business_News/2014/10/27/ElonMusk-We-are-summoning-a-demon-with-artificial-intelligence/4191414407652/
- GUTIERREZ, C. I., MARCHANT, G. E. A Global Perspective of Soft Law Programs for the Governance of Artificial Intelligence. 27.05.2021. p. 4. [online]. Dostupné na: <https://ssrn.com/abstract=3855171> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3855171>
- Expertná skupina na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu (HLEG AI) (2019). Etické usmernenia pre dôveryhodnú umelú inteligenciu. Správa pre Európsku komisiu, 09.04.2019. Brusel: Európska komisia, s. 2. [online]. Dostupné na: <https://digitalstrategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>
- HADFIELD, G., CLARK, J. Regulatory Markets: The Future of AI Governance. arXivpreprint arXiv:2304.04914, 2023, p. 2. [online] Dostupné na: <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/2304/2304.04914.pdf>
- HODÁS, M. Autonómne doručovacie roboty (regulácia potenciálne disruptívnej technológie). *Právny obzor*, 105, 2022, č. 3. s. 237. [online]. Dostupné na: <https://doi.org/10.31577/pravnyobzor.2022.3.04>
- China’s ‘New Generation Artificial Intelligence Development Plan’. 2017. [online]. Dostupné na: <https://www.newamerica.org/cybersecurityinitiative/digichina/blog/fulltranslation-chinas-new-generation-artificial-intelligence-development-plan-2017/>
- KLUČKA, J. Medzinárodné právo, umelá inteligencia a vice versa. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Roč. XXIX, č. 3/2021, s. 553. [online]. Dostupné na: <https://doi.org/10.5817/CPVP2021-3-4>
- KOOPS, B. J. Should ICT Regulation Be Technology-Neutral?, *Starting Points for ICT Regulation: Deconstructing Prevalent Policy Onliners*, IT & Law series, Bert-Jaap
- KOOPS, Miriam Lips, Corien Prins & Maurice Schellekens, eds., Vol. 9, pp. 77 – 108, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2006, p. 27. [online]. Dostupné na: <https://ssrn.com/abstract=918746>
- KRITIKOS, M. Artificial Intelligence ante portas: Legal & ethical reflections, 2019, p. 1. [online] Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/634427/EPRS_BRI\(2019\)634427_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/634427/EPRS_BRI(2019)634427_EN.pdf)
- LOMAS, N. Europe takes another big step toward agreeing an AI rulebook. 14.06.2023. [online]. Dostupné na: <https://techcrunch.com/2023/06/14/europe-takes-another-bigstep-towards-agreeing-an-ai-rulebook/>
- MCCARTHY, J. What is Artificial Intelligence? 2007, p. 2 – 3. [online]. Dostupné na: <http://www-formal.stanford.edu/jmc/whatisai.pdf>
- Montreal Declaration on Responsible AI has been another example of a multistakeholder approach towards the creation of ethical guidelines for AI, which also underwent a wide consultation. [online]. Dostupné na: www.montrealdeclarationresponsibleai.com/
- Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie (akt o umelej inteligencii) [online]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0206>
- Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o prispôbení pravidiel mimozmluvnej občianskoprávnej zodpovednosti umelej inteligencii (smernica o zodpovednosti za umelú inteligenciu) [online]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0496&from=EN>
- O’SHAUGHNESSY, M. One of the Biggest Problems in Regulating AI Is Agreeing on a Definition. 06.10.2022. [online]. Dostupné na: <https://carnegieendowment.org/2022/10/06/one-of-biggest-problems-in-regulating-ai-is-agreeing-on-definition-pub-88100>
- Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o umelej inteligencii pre Európu, Brusel, 25.04.2018, COM(2018) 237 final. s. [online]. Dostupné na: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52018DC0237>

- PONOMAROV, K. The EU AI Act Overview: What's Coming for Businesses after the EU Parliament Vote. 31.03.2023 [online]. Dostupné na: <https://legalnodes.com/article/eu-ai-act-overview>
- Provisions on the Management of Algorithmic Recommendations in Internet Information Services. 04.01.2022. [online]. Dostupné na: <https://www.chinalawtranslate.com/en/algorithms/>
- Provisions on the Administration of Deep Synthesis Internet Information Service. 11.12.2022. [online]. Dostupné na: <https://www.chinalawtranslate.com/en/deepsynthesis/>
- PwC: Sizing the prize What's the real value of AI for your business and how can you capitalise? 2017. p. 1,3. [online]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/analytics/assets/pwc-ai-analysis-sizing-the-prizereport.pdf>
- Recommendation of the Council on Artificial Intelligence. OECD. 22.05.2021. [online]. Dostupné na: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>
- Readout of White House Meeting with CEOs on Advancing Responsible Artificial Intelligence Innovation. 04.05.2023. [online]. Dostupné na: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/05/04/readoutofwhite-house-meeting-with-ceos-on-advancing-responsible-artificial-intelligence-innovation/>
- Riadne predbežné stanovisko Slovenskej republiky k Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie (Akt o umelej inteligencii) a menia niektoré legislatívne akty Únie, s. 9 [online]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/ssez/downloadDoc.ashx?DocID=7709>
- RUSSELL, S., NORVIG, P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. Prentice Hall, 4rd edition, Pearson Education Limited 2022, p. 19 - 23. ISBN 978-0-13-461099-3.
- Sen. Chuck Schumer launches SAFE innovation in the AI age at CSIS, Center for Strategic and International Studies, [online]. Dostupné na: https://csiswebsitesiteprod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/202306/230621_Schumer_SAFE_Innovation.pdf?VersionId=jApHm2QrP7nAZv1_B4GJ6YjSrfyYBK
- SHEEHAN, M. China's AI Regulations and How They Get Made. 10.07.2023. p. 11. [online]. Dostupné na: https://carnegieendowment.org/files/202307Sheehan_Chinese%20AI%20gov.pdf
- SCHERER, M. U. Regulating Artificial Intelligence Systems: Risks, Challenges, Competencies, and Strategies. Harward Journal of Law & Technology. Roč. 29, 2016, č. 2, s. 356. [online]. Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2609777
- SCHUETT, J. et al. A legal Definition of AI. DeepAI [online]. Dostupné na: <https://deepai.org/publication/a-legal-definition-of-ai>
- Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. januára 2021 o umelej inteligencii: otázky výkladu a uplatňovania medzinárodného práva, pokiaľ ide o EÚ, v oblastiach civilného a vojenského využitia a štátnej moci mimo rozsahu trestnej justície (2020/2013(INI)) [online]. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-20210009_EN.html
- SMUHA, A. N. From a 'race to AI' to a 'race to AI regulation': regulatory competition for artificial intelligence, Law, Innovation and Technology, Vol. 13, No. 1, 2021, p. 59. [online]. Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/17579961.2021.1898300?needAccess=true> alebo <https://doi.org/10.1080/17579961.2021.1898300>
- SUNDAR, S. S., SCHMIT, C., VILLASENOR, J. Audits, 'soft laws' and 'automation bias': 3 experts break down what it could take to regulate AI and how hard it will be. 03.04.2023 [online]. Dostupné na: <https://fortune.com/2023/04/03/how-to-regulate-ai-challenges-three-experts/>
- The Beijing Principles for Ethical AI, published in May 2019. [online]. Dostupné na: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11623-019-1183-6.pdf> alebo Ethical
- Norms for New Generation Artificial Intelligence Released. 21.10.2021. [online]. Dostupné na: <https://cset.georgetown.edu/publication/ethical-norms-for-new-generation-artificialintelligence-released/>
- The Blueprint for an AI Bill of Rights: Making Automated Systems Work for the American People was published by the White House Office of Science and Technology Policy. October 2022. [online]. Dostupné na: <https://www.whitehouse.gov/ostp/ai-billof-rights>
- The EU AI Act Overview: What's Coming for Businesses after the EU Parliament Vote. 31.03.2023 [online]. Dostupné na: <https://legalnodes.com/article/eu-ai-act-overview>

Written Testimony of Sam Altman, Chief Executive Officer OpenAI Before the U.S. Senate Committee on the Judiciary Subcommittee on Privacy, Technology, & the Law, 16.05.2023. [online]. Dostupné na: <https://www.judiciary.senate.gov/imo/media/doc/2023-0516%20Bio%20&%20Testimony%20-%20Altman.pdf>

ZORTHIAN, J. OpenAI CEO Sam Altman Asks Congress to Regulate AI. 16.05.2023. [online]. Dostupné na: <https://time.com/6280372/sam-altman-chatgpt-regulate-ai/>